

John Hattie:

'ELK UUR INZICHT IN DE IMPACT VAN JE DENKEN EN DOEN'

'Als school, team en als individuele leraar vraag je je voortdurend af: hoe goed zijn we in staat om de vragen te beantwoorden die steeds weer op ons afkomen. Pas dan kun je de kwaliteit van je onderwijs en het lesgeven op een hoger niveau krijgen.' Een gesprek met John Hattie over impact, hard werken en vrienden maken in de klas.

Tekst: Ruud Slagmolen

Hijs je in de gordels, bind een touw om je middel en laat jezelf van een hoge rots naar beneden zakken. Doe je dit voor het eerst, dan sta je boven met knikkende knieën, is het doodeng en ontbreekt het aan vertrouwen. Eenmaal beneden heb je een euforisch gevoel en wil je direct opnieuw. Dat gevoel moeten leerlingen ervaren bij het leren. Die opmerkelijke associatie legde John Hattie in november vorig jaar, toen hij voor een congres rond 'Leren zichtbaar maken' naar de Utrechtse Jaarbeurs kwam. Het congres was een initiatief van de onderwijsadviesorganisaties Bazalt, HCO, RPCZ en OnderwijsAdvies. 'Natuurlijk gooi je leerlingen niet in het diepe, om maar even bij dit voorbeeld te blijven', vervolgde Hattie. 'Goede begeleiding is essentieel. Het is voor elke leraar de uitdaging precies te weten wanneer een leerling van *surface* naar *deep learning* kan gaan in deze vorm. Zet je voelsprietten uit, werk vanuit je intentie en vertrouw op je eigen oordeel', adviseert Hattie. 'Het is net als kokkerellen. Je kunt niet klakkeloos een recept volgen, je moet ook in de gaten houden wanneer het water kookt. En op het ene fornuis gebeurt dat sneller dan op het andere. Pas dan kun je de volgende stappen zetten.'

KENNIS GEVEN

In zijn boek stelt Hattie dat leraren door de ogen van de leerling naar hun eigen onderwijs moeten kijken. Maar dat is nog redelijk abstract. Hoe doe je dat dan? En wat zie je door die ogen van de leerling? 'Stel, je bent zelf aan het werk. Als volwassene weet je precies wat je volgende stap is. Je weet wat te doen om het uiteindelijke resultaat te behalen. En dat, zonder dat een ander je voortdurend vertelt wat je moet doen. Veel scholen vertellen kinderen dagelijks wat hun volgende stap

moet zijn. Maar ze moeten hen kennis geven: ze moeten hun leerlingen leren hoe ze zichzelf kunnen evalueren. Als scholieren iets niet snappen, maar ze weten wél wat dan te doen, dan kun je zeggen dat ze hun eigen leraar aan het worden zijn.'

INZICHT HEBBEN IN DE IMPACT

Eigenlijk leg je als leraar of als school continu de impact van je handelingen langs de meetlat. 'Onderwijsinstellingen die dat doen boeken werkelijk resultaten, blijkt uit onderzoek. Zij brengen op die manier de kwaliteit van hun onderwijs omhoog. Je moet dus elke dag en elk uur inzicht hebben in de impact van je denken en doen. Dat is de sleutel tot je succes', benadrukt Hattie. Impact en effect zijn volgens hem de kernwoorden van Visible Learning. 'In het boek is een lijst opgenomen met 150 effectgroottes. Wat heeft meer effect en wat minder? Toch is het geen handige checklist die je eenvoudig kunt afvinken. Geef je bijvoorbeeld huiswerk mee aan kinderen op de basisschool, dan is de impact minder groot dan wanneer je studenten gerichte opdrachten meegeeft. Kijk dus niet alleen naar de handeling, maar verdiep je. En kijk vooral voor wie je wat doet.'

EFFECT VAN BESLISSINGEN

Leraren, maar ook bijvoorbeeld schoolbesturen, moeten dus altijd zelf blijven nadenken. 'Verdiep je in wat jouw school of klas nodig heeft en welke impact dat heeft of zal hebben.' Maar als het duidelijk is dat effect zo'n belangrijke rol speelt, waarom grijpen scholen of leraren dat begrip dan niet of onvoldoende aan? 'Vaak staat hen niet helder voor ogen of het werkt wat ze doen. Ze leunen op ervaring of op een onderbuikgevoel en negeren de uitkomsten van onderwijsonderzoek. Natuurlijk is ervaring prima, maar dat zegt niet alles.

John Hattie: 'Leraren, docenten en schoolbesturen moeten altijd zelf blijven nadenken.'

Een leerkracht die lang in het onderwijs werkt, hoeft niet per definitie meer expert te zijn dan iemand die bijvoorbeeld twee jaar geleden aan de slag is gegaan. Waar het om gaat, is dat je vooral kijkt naar het effect van de beslissingen die je als leraar in de klas neemt. Hoe ga je om met resultaten uit een toets? Hoe interpreteer je die? En welke consequenties trek je daaruit voor je volgende lessen?

HOGЕ VERWACHTINGEN COMMUNICEREN

Hattie benadrukt in dit geval dat een klaslokaal nooit een eiland mag zijn. Interactie met andere professionals binnen de eigen onderwijsinstelling, maar ook met ouders en het bestuur is uiterst belangrijk. 'Ik adviseer leraren altijd om juist bij collega's in de klas te gaan kijken. Vooral naar de manier waarop die collega's hun leerlingen uitdagen. Naar het effect wat zij in hun klas hebben. Dat betekent hard werken. Het vraagt voortdurend oefening en wilskracht. Kinderen en jongeren moeten willen leren. Leraren moeten hun hoge verwachtingen met de kinderen communiceren.' Naar school gaan is dus vooral werken, en dat hoeft niet per definitie leuk te zijn. 'Fun is meegenomen, maar staat niet voorop. Toch is plezier wel degelijk een aspect dat je niet over het hoofd mag zien.'

'HET IS VOOR ELKE LERAAR OF DOCENT DE UITDAGING PRECIES TE WETEN WANNEER EEN LEERLING VAN SURFACE NAAR DEEP LEARNING KAN GAAN'

>>> Lees verder op pag. 28

POSITIEVE SFEER CREËREN

Volgens Hattie moeten scholen en leerkrachten een plezierige sfeer creëren. Een van de meeste effecten waarmee een school aanwijsbare verbeteringen kan behalen, is de rol van klasgenoten en de sociale steun van elkaar. 'Veel van het leren op scholen is gericht op het individu. Maar eigenlijk is dat heel vreemd. We leven immers in een wereld waar je continu anderen om je heen hebt. Er is van minuut tot minuut interactie in het leven. Waarom dan niet bij het leren? Het effect van klasgenoten scoort hoog: 0,52. En als school of leraar kun je die score zelfs verhogen. Het enige wat je daarvoor hoeft te doen is negatieve invloeden in de klas verminderen of - beter nog - geheel wegnemen. Zorg ervoor dat de klas een plek wordt waar kinderen graag willen komen. Leerlingen - van jong tot wat ouder - moeten hun klasgenoten als een soort vrienden gaan beschouwen. Maatjes die je wilt helpen met positieve feedback.' Hoe dat te doen? Verwelkom nieuwkomers in de klas, bevorder een klimaat waarin alle leerlingen minimaal het gevoel hebben dat ze erbij horen. Hattie: 'Uit eerdere onderzoeken blijkt dat je de leerresultaten van leerlingen kunt verbeteren als je elke leerling een "vriend" geeft. Zo denk ik er ook over.'

Onderling vertrouwen is dus een zeer belangrijk gegeven. 'Klopt, het is tevens een van de meest lastige aspecten om dat als leraar in je klas voor elkaar te krijgen. Leerlingen kunnen onder elkaar wreed zijn. Lachen als de één iets niet

begrijpt. Daar moet je als leraar alert op zijn. Je moet je klas zo organiseren dat het "iets niet weten" niet negatief is of dom. Zoiets mag nooit tot vervelende opmerkingen leiden.'

IMPACTCYCLUS LOOPT ALTIJD DOOR

Scholen die met 'Leren zichtbaar maken' aan de slag willen, gaan dus effect en impact realiseren. En dat continu. Tijdens die zogenoemde impactcycli staan tal van vragen centraal. Welke impact realiseren we? Wat is het effect? Hoe kunnen we zaken nog meer versterken? En realiseren we ook werkelijk wat we beogen? Volgens Hattie moet je die cyclus elke keer weer doorlopen, niet alleen voor een nieuwe klas, ook voor dezelfde groep. 'Als je écht in staat bent om de vragen te beantwoorden die telkens weer op je afkomen, pas dán kun je de kwaliteit van je onderwijs en het lesgeven op een hoger niveau krijgen. Dat kost tijd. Ik bezocht de afgelopen jaren veel *Visible learning schools*. Die zijn nu zeer succesvol, maar het duurde enige tijd voordat ze dat werden. Laat je daarom helpen om daar te komen.'

Met de training De Grondslag krijgen scholen die informatie van John Hattie aangereikt die essentieel is voor het verdere proces. Naast de kern van het onderzoek komen ook de diverse effectgroottes aan bod.

'SCHOLEN MOETEN HUN LEERLINGEN LEREN HOE ZE ZICHZELF KUNNEN EVALUEREN'

JOHN HATTIE ONDERZOCHT WAT WERKELIJK WERKT

De Nieuw-Zeelandse professor John Hattie is onderwijs-wetenschapper en sinds 2011 verbonden aan het *Melbourne Education Research Institute* van de universiteit van Melbourne. Hij is tevens bijzonder hoogleraar Educatie aan de Universiteit van Auckland. Verder adviseert hij de ministeries van onderwijs van Nieuw-Zeeland, Australië en de Verenigde Staten. Hattie schreef (mee aan) meer dan zeventien boeken en vijfhonderd artikelen over zijn onderzoek. Hij deed meer dan duizend meta-analyses van 50.000 onderwijsonderzoeken waarbij hij gegevens verzamelde van ruim 240 miljoen leerlingen wereldwijd. Het is het meest uitgebreide, op bewijs gerichte, onderzoek naar wat het beste werkt om leerprestaties te verbeteren.

